

ВАРІАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ

Тітко І.А.,

доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Полтава, Україна

На сьогодні інформаційні технології є невід'ємною частиною практично будь-якої сфери людської діяльності. Показово, що злочинна діяльність також не стала винятком. Досить ілюстративною в аспекті підтвердження вказаної тези є сфера злочинної діяльності, пов'язаної із торгівлею людьми (йдеться власне як про злочин, передбачений ст. 149 КК України (торгівля людьми), так й про інші кримінально карані діяння, які із ним пов'язані: ст. 143 КК України (порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини), ст. 146 КК України (незаконне позбавлення волі або викрадення людини), ст. 150 КК України (експлуатація дітей), 150-1 КК України (використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом), ст. 169 КК України (незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння)), ст. 301 КК України (ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів), ст. 302 КК України (створення або утримання місць розпусти і звідництво), ст. 303 КК України (сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією) та ін.).

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали III Міжнародного науково-практичного симпозиуму (Івано-Франківськ, 12-13 квітня 2019 р.)

Аналіз матеріалів, наявних у Єдиному державному реєстрі судових рішень, надає можливість констатувати, що при вчиненні вказаних злочинів має місце активне використання сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, зокрема у наступних варіаціях:

- *використання мережі Інтернет (соціальних мереж) для розміщення оголошень про намір/можливість здійснити продаж людини.* Так, відповідно до вироку Сихівського районного суду м. Львів, було встановлено, що «ОСОБА_1, будучи зареєстрованою користувачем соціальної мережі «Вконтакте» під нік-неймом "ОСОБА_1", перебуваючи в м. Львові, дізнавшись, що знаходиться в стані вагітності, вирішила не залишати в себе народжену нею дитину після пологів. Реалізуючи свій умисел на вчинення торгівлі людьми, а саме малолітньою дитиною, 27.12.2016 р. ОСОБА_1 в соціальній мережі "Вконтакте" в завуальованій формі розмістила оголошення про намір продати свою ще не народжену дитину. В ході переписки у вищевказаній соціальній мережі ОСОБА_1 познайомилась із ОСОБА_3, яка висловила намір придбати народжену ОСОБА_1 дитину» [1];

- *використання мережі Інтернет (соціальних мереж) для підшукування осіб, які здатні надати допомогу (посередницькі послуги) при укладенні незаконної угоди, об'єктом якої є людина.* Так, за результатами розгляду кримінального провадження по обвинуваченню особи у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 149 КК України (поряд із іншими злочинами), Личаківський районний суд м. Львова встановив, що «через соціальну мережу "Вконтакте" із ОСОБА_2 познайомились ОСОБА_3 із своєю дружиною, які попросили допомоги у ОСОБА_2 в процесі пошуку малолітньої дитини для них. У свою чергу, ОСОБА_2, будучи зареєстрованим користувачем соціальної мережі "Вконтакте", через зазначену мережу познайомилась із ОСОБА_4, від якої дізналась, що остання вагітна та після пологів не має наміру залишити дитину в себе на вихованні. В цей час в ОСОБА_2 виник умисел на вчинення незаконних дій щодо усиновлення, незаконного переправлення особи через державний кордон України» [2];

- *використання мережі Інтернет (соціальних мереж) для пошуку інформації про осіб, які в подальшому стають «об'єктом» незаконних угод із людиною.* Наприклад, при розгляді кримінального провадження за обвинуваченням особи у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 149 КК України, Тернопільським міськрайонним судом Тернопільської області було встановлено, що «на початку жовтня 2017 р. ОСОБА_5, внаслідок тяжкого матеріального становища та збігу тяжких сімейних обставин у соціальній мережі "ВКонтакті", створила особисту сторінку під ім'ям "ОСОБА_5" та розмістила оголошення про пошук роботи за кордоном. ОСОБА_2, діючи за попередньою змовою із особою, матеріали щодо якої виділено в окреме провадження, досудове розслідування у якому триває, та невстановленою досудовим розслідуванням особою на території Об'єднаних Арабських Еміратів, будучи зареєстрованим у вказаній вище соціальній мережі під ім'ям "ОСОБА_9",

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали III Міжнародного науково-практичного симпозиуму (Івано-Франківськ, 12-13 квітня 2019 р.)

побачив вищезазначене оголошення та надіслав повідомлення з приводу можливого працевлаштування особі, яка його розмістила» [3];

- використання мережі Інтернет для вербування осіб, які в подальшому стають жертвами злочину, передбаченого ст. 149 КК України. Так, визнавши групу осіб винними у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 149 КК України, Бориспільський міськрайонний суд Київської області встановив, що «для вербування жінок ОСОБА_1 і ОСОБА_2 розмістили в мережі Інтернет на сайтах з пропозиціями працевлаштування рекламне оголошення, загальний зміст якого зводився до того, що агентство по працевлаштуванню оголошує набір молодих жінок привабливої зовнішності на високооплачувану роботу в країнах Європи. Форма та зміст оголошення не залишали сумнівів, що робота полягає наданні сексуальних послуг за грошову винагороду» [4];

- використання можливостей мережі Інтернет (зокрема в частині передачі графічної інформації в режимі on-line) для подальшої сексуальної експлуатації осіб, які стали жертвами торгівлі людьми. Наприклад, як було встановлено Апеляційним судом Волинської області при розгляді провадження за обвинуваченням групи осіб у вчиненні злочинів, передбачених ст.ст. 149, 301 КК України «обвинувачені орендували квартиру, де організували порностудію, залучили ОСОБА_13, ОСОБА_24, ОСОБА_16, ОСОБА_46 до примусової праці шляхом встановлення 12 годинного робочого дня, створення умов, за яких було неможливо з власної волі залишити Республіку Польща, схилили потерпілих до оголення перед відеокамерою в мережі Інтернет свого тіла» [5];

- здійснення комунікації між учасниками злочинних угруповань, а також між злочинцями та їх жертвами із використанням різного роду Інтернет-месенджерів. Так, наприклад, за результатами судового розгляду кримінального провадження за обвинуваченням особи у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 149 КК України, Першотравневий районний суд м. Чернівці встановив, що «у період часу з початку 2017 р., ОСОБА_2, використовуючи соціальну мережу "Вконтакте" ..., а в період часу з 31.05.2017 по 29.06.2017 – месенджер "Viber" та програмне забезпечення з закритим кодом "Skype", реалізуючи свої злочинні наміри, відповідно до раніше розробленого плану злочинних дій, використовуючи уразливе становище потерпілих ... зміцнював упевненість потерпілих в необхідності та правильності прийняття позитивного рішення про виїзд до Італійської Республіки для надання послуг сексуального характеру за грошову винагороду» [6];

- використання можливостей мережі Інтернет для конспірації злочинної діяльності. Як було встановлено вироком Глухівського міськрайонного суду Сумської області «для підтримання постійних завязків із співучасниками ОСОБА_4 використовувала власну сторінку у соціальній мережі "Вконтакте", а також для вербування дівчат і з метою конспірації створила

анкету у даній соціальній мережі під прихованим обліковим записом "Наталія Николаевна", яку використовували всі співучасники» [7].

Вищенаведені приклади надають можливість констатувати, що активне використання сучасних інформаційних ресурсів при вчиненні злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми, на сьогодні є неспростовним фактом. Це у свою чергу зобов'язує як науковців, так і правозастосовників зосередити увагу на розробці відповідних алгоритмів попередження, виявлення та розслідування такого роду кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Вирок Сихівського районного суду м. Львова від 22 жовтня 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77316796>.
2. Вирок Личаківського районного суду м. Львова від 06 лютого 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64527701>.
3. Вирок Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 05 листопада 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78350698>.
4. Вирок Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 17 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38915249>.
5. Ухвала Апеляційного суду Волинської області від 20 серпня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/33105682>.
6. Вирок Першотравневого районного суду м. Чернівці від 27 грудня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79028159>.
7. Вирок Глухівського міськрайонного суду Сумської області від 27 грудня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71258147>.

Приватний вищий навчальний заклад
УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА
CEI Cooperation Fund

*Протидія незаконній міграції
та торгівлі людьми*

*Матеріали
III Міжнародного науково-практичного симпозиуму
12-13 квітня 2019 р.*

Івано-Франківськ-2019 р.

УДК 343.431(001.8)
ББК 67.308.112я23

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ПВНЗ Університет Короля Данила
Протокол № 8 від 27.02.2019 р.*

Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми: матеріали III Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 12-13 квітня 2019 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. – 234 с.

Combating Illegal Migration and Human Trafficking: Collection of materials of the 3rd International Science and Research Symposium (Ivano-Frankivsk, April 12-13, 2019). - Ivano-Frankivsk: Printing and Publication Department of the King Danylo University, 2019. –234 p.

В збірнику опубліковано матеріали III Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму «Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми», який відбувся 16-17 березня 2018 року на базі Університету Короля Данила. Збірник охоплює дослідження проблем державної політики в сфері протидії торгівлі людьми та незаконній міграції; міжнародних заходів протидії незаконній міграції та торгівлі людьми; особливостей правової, соціальної і психологічної підтримки дітей, що стали жертвами незаконної міграції чи торгівлі людьми; взаємодії національних і міжнародних механізмів у боротьбі з незаконною міграцією і торгівлею людьми; ролі громадських організацій в питаннях допомоги мігрантам та біженцям; практики міжнародних судових інституцій в сфері протидії незаконній міграції та торгівлі людьми; кримінально-правової, кримінально-процесуальної, кримінально-виконавчої та кримінологічної політики в сфері протидії незаконній міграції та торгівлі людьми; практики ресоціалізації жертв торгівлі людьми та незаконної міграції в поглядах молодих дослідників.

Збірник призначений для фахівців, які працюють у зазначених галузях, науковців, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, студентів, адвокатів, правозахисників, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування.

© ПВНЗ Університет Короля Данила, 2019